

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Nadenkende omgang met God

Broeders, weest geen kinderen in het verstand, maar in de boosheid; wordt in het verstand volwassenen. (1 Cor. 14:20)

De boven dit stukje afgedrukte woorden staan in het hoofdstuk waarin de apostel breedvoerig ingaat op de gave van het spreken in tongen, waarvoor in de gemeente van Corinthe buitensporig veel aandacht bestaat. De bewering dat Paulus aan het spreken van tongen weinig waarde hecht is te slordig. Hij zelf spreekt méér dan allen in tongen en dankt er God voor (vs. 18). Maar in de gemeente van Corinthe zijn de broeders die deze gave hebben ontvangen vergeten dat zij met ál hun gaven de gemeente moeten dienen tot opbouw. Zij dienen met hun gave alleen zichzelf en doen alsof een gelovige pas met deze gave het eindstadium van het christen-zijn heeft bereikt. Dáártegen richt Paulus zich in dit hoofdstuk.

Dat ik nu aandacht vraag voor bovenstaande woorden is niet omdat ik hier het spreken in tongen aan de orde wil stellen, maar omdat de apostel hier de grondfout van de genoemde broeders aanwijst: het ontbreekt hen aan goede kijk op de wijze waarop de Here God met mensen wil omgaan. En wat Paulus daarvan zegt heeft een veel bredere bruikbaarheid dan rondom de glossolalie. Ze zijn daarom de moeite van het overdenken waard ook als we niet staan te dringen om het eens over het spreken in tongen te hebben.

Het kinderlijk geloof staat onder ons tamelijk hoog genoteerd. Woorden als die waarmee de Here Jezus ons opwekt om te worden als de kinderen omdat we anders het koninkrijk der hemelen niet zullen binnengaan, zijn ons lief. Ook zijn dankgebed waarin Hij de Vader dankt dat het voor wijzen en verstandigen verborgen is en aan kinderen openbaar zouden we niet graag missen. Maar ongemerkt gebruiken we ze in mindering op de waardering voor het gebruik van het verstand als het om geloven gaat. We blijven er altijd een beetje moeite mee hebben om geloof en verstand zo dicht bij elkaar in de buurt te brengen. 'Hij had zo'n kinderlijk geloof' zeggen we van iemand en daarmee verontschuldigen wij hem voor het feit dat hij in vragen

DOOR
J. KRANENBURG
ROLDE

rondom het christelijk geloof niet vaak wat zei en misschien ook weinig nadacht.

Kenmerkend voor de wijze waarop de Here God met mensen wil omgaan is dat Hij daarbij helemaal Zichzelf wil blijven maar ook wil dat wij onszelf blijven. Hij blijft helemaal God en wij blijven volledig mens. God laat ons volledig intact. Hij laat om zo te zeggen alle knoppen van ons mens-zijn op 'aan' staan. Geen wordt er op nul gezet of op 'uit'. Deze wijze van omgang tussen God en de mens past helemaal in het verbond. In een verbond nemen partners elkaar ook volledig ernstig, anders is het ook geen verbond. God en de mens versmelten niet in elkaar. Er blijft een zekere ruimte, een afstand waarin zij elkaar ontmoeten. Tot elkaar spreken en naar elkaar luisteren en dat allemaal volledig menens. In die ruimte wordt de mens niet door de Here God overmeesterd. In die ruimte mag de mens zijn God prijzen. Dat is al zo wonderlijk: dat de almachtige God prijs stelt op een lovend woord van onze kant. Maar daar mogen wij het

ook moeilijk hebben met God en dan moet dat gezegd worden.

Kenmerkend voor het spreken in tongen is nu, dat God dan tijdelijk voor een omgang kiest die hiervan afwijkt. Want als iemand in tongen spreekt, zegt de apostel (vs 14) blijft zijn verstand onvruchtbaar. De Here God, die dat zo anders pleegt te doen, zet dan tijdelijk de knop van het verstand op nul. Er heeft een soort kortsluiting plaats. De ruimte die er anders is komt te vervallen. De mens spreekt dingen die hij niet heeft bedacht, die zijn denken niet zijn gepasseerd. Hij is dan even 'een rieten fluit', bij zwijgend eigen stemgeluid'.

Die laatste woorden herkent u vermoedelijk uit een gedicht van Jacqueline van der Waals. Zij had het daarin weliswaar niet over het spreken in tongen, maar het verlangen waaraan zij uiting gaf 'zo gaf ik gaarne wens en wil in 's Heren hand' had toch iets vergelijkbaars met wat de spreker in tongen zo graag wilde. De mens verdraagt vaak die ruimte tussen God en zichzelf niet. Hij wenst niet zo volstrekt ernstig genomen te worden. Hij wil over die afstand heen, hij wil een sprong maken uit zijn wereld, zijn lijden, zijn vragen, naar God. De mens zoekt vaak kortsluiting met God. Hij vergeet dat hij dan als mens niet helemaal ernstig genomen wordt, dat hij dan als een klein kind wordt behandeld.

Daarom zegt de apostel: Weest geen kinderen in het verstand, broeders. Zie de toestand waarin je verkeert bij het spreken in tongen niet als het eigenlijke van de omgang met God. Dat eigenlijke is veel verrassender: God wil dat wij Hem met al onze zinnen liefhebben en ons niet als een kind, maar als een volwassen gelovige tegenover Zich zien. Het verstand dat in Christus een andere baas heeft gekregen is een bruikbaar orgaan in het rijk van God.

Jawel, zullen de broeders zeggen, maar dat aangrijpende kinderlijke dan in onze houding te-

Inhoud

- 49 Ds J. Kranenburg,
Nadenkende omgang met God
- 50 Ds H. J. van der Kwast,
Een uitgestoken hand
- 51 Drs A. Keizer,
De betekenis van de reformatische beweging van de jaren '30 voor het Gereformeerde leven (4)
- 51 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 52 Ds J. Vonkeman,
Zuid-Afrika, wat is er aan de hand? (2 - slot)
- 54 Liturgische Werkgroep
Eindhoven,
Het Liedbek
- 54 H. Algra,
Boekbespreking

genover God? Waar blijft dat? Ik zie er de apostel voor aan dat hij met een zeker binnenpretje op die tegenwerping in gaat.

Als je dan dat kinderlijke in onze houding tegenover God zo mooi vindt, wordt dan kinderen in de boosheid. Lees hier niet in dat Paulus vermeende kinderlijke onschuld als model aanprijst. Maar kinderen zijn in de boosheid zo onhandig. Hun boosheid, we weten dat toch, is ook zo kleinschalig. Ze slaan wel, maar ze ontketenen toch geen oorlogen? Ze vinden toch geen atoomwapens uit? Ze vestigen toch geen diktatuur? Nou ja, een beetje misschien. Ze zijn in de boosheid vermakelijk ongeschoold. Een moeder ziet prompt aan het gezicht van haar kind dat het jukt. Het heeft nog geen stalen gezicht. Daar staat tegenover dat wij volwassenen zo bedreven zijn in het kwaad. We zijn er zo handig in, zo ervaren. We zijn dat linkse, onwennige van de kinderzonden kwijt. Zoek dat maar weer op, zegt de apostel, maar wordt in het verstand volwassen.

De oude berijming had in psalm 18 een regel, die ik nog vaak mis: 'Nu zal mijn ziel, nu zullen al mijn zinnen, o God, mijn sterkt', U hartelijk beminnen.' Dat 'al mijn zinnen' is zo bijbels. Dat ingeschakeld houden van ons denken bij de omgang met God. Dat nadenkende. Men zegt dat daardoor de omgang met God koud en kil wordt.

Alsof het niet aangrijpend is dat God ons volledig ernstig neemt. Het ene ogenblik spreekt Hij en Hij wil dat ik dan menens en nadenkend luister en het andere ogenblik spreek ik en dan luistert Hij menens. Dan wil Hij horen hoe ik, nadat ik daarover nagedacht heb, mij de gang van zaken in de wereld en in mijn leven voorstel.

ander hevig verontwaardigd dat dit niet het geval is, zal er duidelijkheid op dit punt moeten komen en dat kan wanneer de betrokken kerken reageren op het besluit van Enschede. Ik ga nu verder met de uitgestoken hand van ds De Vries.

De schrijver taxeert de moeite in Zwolle onder het opschrift: „Evangelisch” tegenover „Gereformeerd” en raakt daarmee een actuele zaak aan.

Alle kerken van gereformeerd belijden krijgen in onze dagen te maken met evangelische bewegingen.

Het kerkelijk leven na de oorlog, met de voortgaande strijd en scheuring onder gereformeerden, heeft vooral jongeren niet bepaald tot jaloersheid gewekt. Zo voor het oog besteedden de kerken veel energie aan onderlinge strijd, die beter gebruikt had kunnen worden om anderen voor Christus te winnen. Daarom past ons bescheidenheid en moeten we niet al te boud de staf gaan breken over wat er al zo in evangelische kringen gevonden wordt.

We zijn overtuigd van de rijkdom, gelegen in het belijden en de traditie van gereformeerde kerken, en dankbaar voor wat ons uit genade daarin is gegeven in een leven bij Gods beloften en geboden.

Evenwel de gereformeerden die vasthielden aan de leer van verbond en verkiezing hebben altijd een zwak gehad voor „evangelische” broeders en zusters, die zo moedig en blij getuigen van hun liefde voor hun Heiland. De Pelgrimsreis van Bunyan (kort geleden opnieuw uitgegeven door Hans Werkman) was in het verleden bij velen geliefde kost.

Een paar jaar geleden kreeg ik een uitnodiging om namens onze kerken de openingszitting mee te maken van het congres van evangelisten uit de hele wereld georganiseerd door Billy Graham c.s.

Te midden van zo'n vier duizend „evangelischen” van allerlei ras en volk voelde ik me soms wonderlijk te moede bij zoveel verscheidenheid onder mensen die getuigen van het heil in Christus.

Ik kreeg diep respect voor de ernst en inzet bij zovelen en ben er geestelijk niet armer onder geworden, integendeel, de contacten hier en elders in de wereld verdiepen het inzicht in het werk van de Geest van Christus in onze wereld.

Het lijkt mij daarom niet juist om, zoals dr De Vries doet, evangelisch tegenover gereformeerd te stellen.

Terug naar de zaak die ons bezig houdt.

Bij al wat er gebeurd is in

Zwolle, is nergens een beschuldiging van valse leer gevallen. Ds De Vries vraagt zich echter af of het gereformeerde fundament toch niet in geding is, want zo lezen we: „Sympathie voor Baptisten en Leger des Heils betekent toch minimaal: de kinderdoop op losse schroeven zetten, het ambt en avondmaal minder belangrijk achten, de algemene verzoening en het remonstrantisme bij het Leger des Heils niet voldoende bestrijden. Kortom een typisch „evangelische” instelling, die op gespannen voet staat met kerk en ambt, de sacramenten en de kerkelijke tucht”.

Van harte hoopt de schrijver dat de strijd die de broeders in Zwolle hebben moeten voeren, omdat ze tegenover de ideeën van ds Schelhaas en anderen gereformeerde willen blijven, ons dichter bij elkaar zal brengen. Daartoe wil hij in dit artikel zijn hand uitstrekken.

Wat zal er gaan gebeuren wanneer we deze hand aannemen? Krijgen we een herhaling van 1967 waarin nu zij die sympathie staan tegenover „evangelischen” het moeten ontgelden.

Want sympathie voor hen is volgens ds De Vries een bedenkelijke zaak en bijna een ketterij. Zou er geen andere, betere weg zijn, waarin evangelischen en gereformeerden voor elkaar tot zegen kunnen zijn.

Zo ken ik broeders en zusters in de vrijgemaakte kerk die **samenwerken** in de Evangelische Omroep en aan de Evang. Hogeschool.

Aan het slot van zijn artikel richt ds De Vries zich tot alle Nederl. Geref. Kerken en zegt: Laat wat in Zwolle gebeurd is... ons allen ertoe brengen ons te bezinnen op de altijd centrale vraag, hoe we samen de eenheid, de confessionele eenheid, kunnen onderhouden, **waarvan we toch samen belijdenis doen.**

Met de erkenning gelegen in de door mij onderstreepte woorden kunnen we blij zijn, maar ik ben niet helemaal gerust.

Wie geldt nu de uitgestoken hand, die we graag zouden willen vatten.

Ds De Vries stelt nadrukkelijk dat hij er niet op uit is in troebel water te vissen; we zijn gewoon elkander op het woord te geloven en mogen geen uitleg aan de woorden van ds De Vries geven, die hij zelf zou verwerpen. Daarom kan de schrijver het best zelf duidelijk maken of de hand is uitgestoken naar ons allen of naar een smal deel onder ons.

Daarbij kan wellicht ook duidelijk worden of het schrijven van ds De Vries van louter persoonlijke aard is dan wel gedragen wordt door de kerken die hij dient.

Een uitgestoken hand

Terwijl ik mij wat oriënteer voor een paar artikelen over de stand van zaken in het gesprek over mogelijkheden van herstel van eenheid van kerkelijk leven binnen de gereformeerde gezindte, komt het bericht dat in het blad de **Reformatie** een hand is uitgestoken naar onze kerken. Na de belevenissen vorig jaar ter synode in Zuid-Afrika had ik alle hoop op toenadering tussen de Vrijgemaakte en Nederlands Gereformeerde kerken opgegeven. Wanneer ik, precies een jaar na dato, de gang van zaken, waarover ik in **Opbouw** uitvoerig rapporteerde, weer voor mij haal, sta ik nog wat verbaasd en verbouwereerd.

In een land als Zuid-Afrika, waarop de televisie-camera's van de hele wereld staan gericht, moesten wij ons bezig houden met een waslijst van gebreken van onze kerken; spraken over de leer van een dominee, waarvan geen mens weet had en werden gedwongen een stukje Nederlandse kerkstrijd te demonstreren.

Je zou haast spreken van klein-vaderlands gedoe.

Al met al een d'ep teleurstellende ervaring, wanneer je nog altijd hoopte op wegen tot herstel en verzoening.

En dan nu een uitgestoken hand?

Zou men in vrijgemaakte kerken na zoveel jaren tot de conclusie zijn gekomen dat de handelingen van diverse synoden in de zestiger jaren, die zo'n verstrooiing teweegbrachten, niet te verantwoorden zijn voor de Koning van de kerk?

Meer dan benieuwd zagen we het blad de **Reformatie** in.

In het nummer van 11 januari j.l. begint **dr W. G. de Vries** in de rubriek kerkelijk leven zijn artikel onder het hoofd: een uitgestoken hand aldus: „Het is met enige aarzeling dat ik in ons blad iets schrijf over de situatie in de Nederl. Geref. Kerken tengevolge van de uitspraak die haar Landelijke Vergadering deed inzake de moeiten in Zwolle.”

De aarzeling bij de schrijver komt voort uit het besef dat niemand „in troebel water” moet gaan vissen.

Voor een tekening van de situatie wordt geciteerd uit een brochure van ds G. Janssen, een persoonlijk schrijven en een artikel van ds O. Mooiweer in

DOOR H. J. VAN DER KWAST HEERDE

zijn plaatselijk kerkblad.

Ik krijg de indruk dat ds De Vries het lijvige stuk dat inzake Zwolle op de Landelijke Vergadering is aangenomen niet onder de ogen heeft gehad. Wie uit de tweede hand citeert loopt het risico dat er een eenzijdig beeld wordt geschetst.

Dit is zeker het geval bij wat gezegd wordt over ds J. Schelhaas. De lezers van de **Reformatie** en van het Ned. Dagblad krijgen de indruk dat de moeilijkheden in Zwolle zijn begonnen met de komst van ds Schelhaas en daarmee wordt hem onrecht aangedaan.

Van wie voorlichting geeft in zo'n ingewikkelde zaak mag worden verwacht dat hij ook de andere partij hoort.

Het is niet mijn bedoeling om in het bestek van deze artikelen over de zaak Zwolle te schrijven. In de pers heeft u kunnen lezen dat ik zodanige kritiek op het voorstel had dat ik heb tegengesteld.

Het ter vergadering aangenomen stuk is meer een **bewogen oproep** tot beide partijen om tot inkeer te komen en de weg naar verzoening in te slaan, dan een besluit met duidelijke uitspraken over cruciale zaken.

Nu gebleken is dat er verwarring is ontstaan b.v. over de vraag of de Landelijke Vergadering de „verzelfstandiging” van Zwolle II heeft getolereerd, waarbij de één zegt „ja” en de

De betekenis van de reformato- beweging van de jaren '30 voor het Gereformeerde leven (4)

8) Hoe het na de oorlog met de ontkomen kerken is gegaan

De in de oorlog van synodale overmacht bevrijde gemeenten hebben als Vrijgemaakte Gereformeerde kerken in een geestelijk ontredderd Nederland hun weg vervolgd.

Er waren grote dingen gebeurd op aarde. Enige tientallen miljoenen mensen waren omgekomen. Europa was uiteengescheurd. Meer dan een derde van het oude bondsvolk Israël bleek te zijn vermoord. Nederland was afgebroken, het vooroorlogse gereformeerde leven stukgebroken. In de kerkelijke wereld van Europa en Amerika openbaarde zich een in de oorlog versterkt streven naar een nieuwe oecumenische kerkelijke eenheid, waartoe de Schrift datgene wat bruikbaar was had bij te dragen. Er was een zoeken naar een nieuw levensuitzicht voor de wereld.

In die van voor-oorlogse zekerheden beroofde, geestelijk ontwrichte situatie bevonden onze vrijgeworden kerken zich na de oorlog. Zij hadden hun vrijheid ontvangen in een zware strijd tegen de ontzagwekkende macht van menselijke wetenschap die zich, niet alleen in Nederland maar in de gehele christenheid, boven de Schrift had gesteld. In die strijd was het gereformeerde leven uiteengescheurd. De macht van de Heilige Godgeleerdheid was gebroken, het geloof in de Schriften was behouden. Langs de weg van terugkeer naar de Schriften in de jaren '30 had de Here veel kerken weer vrijheid gegeven te leven bij Zijn Woord alleen. Het was echter een van alle zijden bedreigde vrijheid. In de gehele christenheid rukte de macht van het theologisch denken op. Het was een levenszaak voor de kerken in de weg van de jaren '30 voort te gaan. Spoedig bleek echter dat velen in de vrijgeworden kerken de oorsprong van de scheur niet hadden gezocht in het feit dat de gereformeerde kerken waren gaan leven bij menselijke theologische leringen en daarin God de rug hadden toegekeerd, maar in het feit dat men verkeerde theologische leringen was gaan volgen.

Het grote onderscheid tussen enerzijds het leven bij het concreet sprekende Woord van God tot redding van het gehele leven en anderzijds het leven bij een wetenschappelijk verwerkte Schrift die de levenspraktijk nauwelijks raakt, was door velen niet gezien.

In de na-oorlogse opbouw van het vrijgemaakte kerkelijke leven is niet de terugkeer naar de Schrift uit de jaren '30 centraal komen te staan, maar het streven de Kuyperiaanse theologi-

DOOR A. KEIZER 'S-GRAVENHAGE

sche gedachtenwereld door een betere theologische gedachtenwereld te vervangen.

Zo is het o.i. gebeurd dat niet de Schrift en ook niet de *profetische*

gedachten van prof. Schilder of van A. Janse in de plaats zijn gesteld van de theologische arbeid van dr. A. Kuyper, maar de *theologische* gedachtenwereld van prof. Schilder die plaats is gaan innemen.

Dat was in zeker opzicht wel winst, maar het gaf de Boze opnieuw het beproefde wetenschappelijke middel in handen de terugkeer van de vrijgemaakte kerken naar de Schrift zelf een zware slag toe te brengen, de gemeenten in beginsel weer onmondig te maken en de vrijgeworden kerken in een nieuwe broedertwist te storten.

Na de oorlog zijn de vrijgeworden kerken met groot elan er naar gaan streven de gebroken macht van het gereformeerde leven, zo veel als dat onder de gewijzigde omstandigheden mogelijk was, te herstellen.

Een eigen wetenschappelijk theologisch centrum, voortgekomen uit de School der kerken,

ging de plaats van de theologische faculteit van de V.U. innemen.

Toen bleek ook dat de kerken het onschriftuurlijk karakter van de synodocratische concentratie van kerkelijke macht niet hadden doorzien, ondanks het ondervonden geweld. Het leek alsof de synode zich slechts tegen de verkeerde personen had gericht.

De vrijgeworden kerken zijn er naar gaan streven door een betere en sterkere kerkelijke organisatie de waarborg te scheppen dat een strijd als in de jaren '30 zich niet zou kunnen herhalen, noch op het terrein van de leer, noch op het terrein van de kerkelijke machtsuitoefening.

Dit alles was vanuit menselijk gezichtspunt zo begrijpelijk. De gevaren die de gemeenten van Christus omringen zijn immers groot. Een hecht georganiseerd kerkelijk leven heeft een grote

Theodorus Béza

Het verhaal van vorige week moet ik even afmaken. Marot was dus uit Genève vertrokken en het psalmboek was nog maar voor een derde klaar. Béza heeft het werk voltooid. Ook hij was een bekend dichter in Frankrijk. Toen hij in Orleans studeerde waren er al verzen van hem verschenen en later, toen hij in Parijs werkte, verscheen van hem zijn bundel poëzie „Juvenilia”. Hij had naam als latijns dichter.

Maar misschien heeft menige lezer de gedachte, dat Béza toch niet de eerst-aangewezen man was voor het berijmen van de psalmen. Ik wil deze notitie dan ook gebruiken om hem een beetje recht te doen. De suggestie wordt wel eens gewekt, dat de stap van Calvijn naar Béza een stap terug is. Béza zou niet in de schaduw van Calvijn kunnen staan wat kwaliteiten betreft en bovendien zou er bezwaar te maken zijn tegen de leer van Béza. Calvijn was een Bijbels theoloog, met de klemtoon meer op Bijbels dan op theoloog, terwijl Béza de man zou zijn van de schema's, de scholastiek, het geredeneerde bouwen de Bijbel om. En was Béza niet de eerste supralapsariër?

Pastorale notities

DOOR A. H. ALGRA MAASSLUIS

Wat dat is, kan ik in dit hoekje niet uitleggen. Ik wilde alleen zeggen, dat ik Béza anders ben gaan zien dan vroeger, door lezing van een proefschrift uit 1973 over Béza's leer inzake de predestinatie.

De dissertatie van een Amerikaan, John S. Bray, thans hoogleraar in Nebraska. Verder is er nogal eens bezwaar gemaakt tegen het feit, dat Béza, in tegenstelling tot Calvijn, aan het volk het recht van opstand toekende. Maar laten we daarbij niet vergeten dat Calvijn bang was voor een volksopstand omdat hij al voor ogen zag hoe de Franse rivieren rood zouden zien van het bloed. Zo schrijft hij ergens. Béza schrijft na de Bartholomeüsnacht; het bloedbad is toch gekomen.

Genoeg hierover. Ik wilde iets moois vertellen over de verhoudingen in Genève. Er zou in Frankrijk een godsdienstgesprek

worden gehouden. Dat waren toentertijd grote gebeurtenissen, vergelijkbaar met grote schaakcompetities. Je naam was gevestigd wanneer je als overwinnaar tevoorschijn treden kon uit zo'n theologisch debat tussen de grootsten op dat gebied. In 1561 is het Béza die in Poissy spreekt namens de Franse protestanten. Besloten was dat Calvijn dit niet zou doen. Want de Franse koning zou er zijn, en men was bevreesd dat Calvijn in het debat driftig zou worden en gaan uitvaren, hetzij tegen de koning als die een domme vraag zou stellen, of in tegenwoordigheid des konings, tegen een ander. Béza bleef altijd een heer; Calvijn kon zich niet altijd beheersen. Trouwens, studenten in Genève vonden Béza nog knapper dan Calvijn maar vooral hoffelijker, vriendelijker en minder afstandelijk dan Calvijn. Calvijn nam het dat de tweede man de eer te beurt viel waar hij, Calvijn, recht op had. Hoe vaak is het in een school of in de kerk plezierig geweest, soms door één man, van wie men zei: „Dat is toch zo'n aardige man.” Enkele vriendelijke mensen kunnen in de kerk het cement zijn tussen de granietblokken, zodat de muur overeind blijft staan.

bekoring en lijkt een krachtig middel ter bewaring van de eenheid en de Waarheid. Maar in 1517 was dat niet zo en in 1834, 1886, 1944 en in de jaren 1967-1970, zoals blijken mag, ook niet.

Een kerkelijke machtsorganisatie is o.i. in de Schrift niet te vinden. Gemeenten van Christus worden wel geroepen elkaar in de strijd der geesten krachtig met het Woord te steunen en elkaar in moeilijkheden met raad en daad bij te staan, zondig met vermaan en verbreking van de omgang als het er naar is.

Heersen met machtsmiddelen in plaats van regeren met het Woord, is echter geen vrucht des Geestes.

9) Het ware kerk zijn

Een belangrijk gevolg van de centrale plaats die de theologische ontwikkeling in de vrijgemaakte kerken heeft gekregen, is o.i. geweest dat een gesystemiseerd begrip „ware kerk” zijn stempel heeft kunnen drukken op de vrijgemaakte levenshouding. Het nieuwe kerkbegrip verbond per consequentie het ware kerk zijn van een gemeente aan het formeel toebehoren tot de gemeenschap van vrijgemaakte kerken. Het praktische spreken van de Nederlandse Geloofsbelijdenis over de ware kerk, dat in de zware strijd met Rome de geesten duidelijk onderscheidde, werd in een theologisch versmald kerkbegrip van zijn levend en met schriftuurlijke wijsheid te hanteren karakter beroofd. De vaders uit de dagen van de Reformatie van de 16e eeuw zagen het onderscheid tussen de ware kerk en de valse Roomse kerk scherp uitkomen in de prediking, de sacramentsbediening en de tuchttoefening. Die drie kenmerken hebben zij in hun belijdenis gezet. Maar die

drie kenmerken gebruikten zij niet los van alles wat de Schrift over de gemeente van Christus zegt. Zij leefden bij het gehele Woord van God, dat stelde hen in staat schapen van wolven te onderscheiden, daardoor konden zij zo maar opmerken wat de valse kerk was. Zij hebben de Lutherse kerk met zijn niet gereformeerde sacramentsopvatting nooit valse kerk genoemd. Als de synode van Dordrecht van 1618 de drie kenmerken van de ware kerk theologisch versmald en los van de Schrift had gehanteerd, was er geen plaats geweest voor de bisschop van de Anglicaanse Staatskerk, die een ereplaats kreeg. Hoewel het in deze romaniserende Engelse Staatskerk, ondanks zijn gereformeerde confessie, met de zuivere prediking, sacramentsbediening en tuchttoefening zorgelijk gesteld was en het hoofd van die kerk, koning Jacobus, de gereformeerde kerkregering verfoeide, in eigen land gelovigen vervolgde, maar temidden van dit alles inzag welke strijd in de Nederlandse kerken gaande was.

De theologisch begrensde visie op de kerk van Christus heeft ernstige gevolgen gehad voor de vrijgemaakte kerken. Het al of niet instemmen met deze opvatting van het ware of valse kerk zijn, werd door velen ervaren als een *dwingend criterium* voor het volwaardig lidmaat zijn van een gemeente van Christus. Dit sijbbolet liet niet na grote spanningen op te roepen in het

belangrijke streven naar voortgaande reformatie op het terrein van onderwijs, politiek, maatschappelijk leven, enz. Datgene wat vrucht des Geestes behoorde te zijn, werd door velen ervaren als opgelegde kerkplicht, die in de ambtelijke bearbeiding tot uiting kwam. De door dr. A. Kuiper in zijn werk „Pro Rege” („Voor de Koning”) breed uitgewerkte gedachte dat door voortgaande reformatie het rijk van Koning Jezus op aarde zal worden opgericht, speelde o.i. daarin een weinig opgemerkte rol. In diverse gemeenten ontstonden rondom deze zaken grote spanningen. Locale conflicten breidden zich uit tot einde-loze procedures in de meerdere vergaderingen. Maar de on-schriftuurlijke wortel ervan, de aan het lidmaatschap van de ware kerk verbonden reformatische verplichtingen, werd door velen niet gezien. Er ontstond opnieuw een strijd in de kerkelijke bladen, waarin een toetsing in het licht van de Schrift van de gang van zaken in het kerkelijke en niet-kerkelijke leven, als in de jaren '30, in conflict kwam met een steeds sterker wordende theologisch geleide vrijgemaakte gedachtenwereld. Dit kerk-centrische denken had temidden van de op alle gebieden om zich heen grijpende verwereldlijking, door een indrukwekkende en bekwaam geleide organisatorische krachtinspanning, grote dingen tot stand gebracht. Een eigen dagblad, eigen scholen, een politieke partij en diverse organi-

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Mulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

saties waren tot stand gekomen. Maar dit theologisch-rationaliserende denken verdrong wel het profetische Woord.

Het leven bij de Schrift zelf was opnieuw op de tweede plaats komen te staan.

Men kon op de kerkelijke vergaderingen met de Schrift niet meer terecht.

Dat is o.i. de voorgeschiedenis van de scheuring in de vrijgemaakte gereformeerde kerken, die zich in de jaren 1967-1970 heeft voltrokken.

De Boze was er opnieuw in geslaagd het gereformeerde leven met theologische wapenen uiteen te scheuren. Het was een tweede triomf, temidden van de afval en de steeds duidelijker wordende tekenen der tijden.

Wie zou niet wenen.

(wordt vervolgd)

Zuid-Afrika, wat is er aan de hand? (2 - slot)

Zwart tegen zwart

Zeker zult u op uw tv-scherm in Nederland wegvlochtende zwarten hebben gezien, op de huid gezeten door de blanke politie. Dat lijkt de oude strijd te zijn: blank tegen zwart.

Maar schijn bedriegt. In de huidige onlusten gaat het om zwart. Een kleine minderheid uiterst militante UDF-mensen die niet op ordelijke hervorming wil wachten, maar hier en nu de grote omwenteling verlangt. Die ook goed georganiseerd schijnt te zijn, voor geweld niet terugdeinst en er ook in slaagt om zo intimiderend op te treden, dat het hier en daar een volslagen volksopstand lijkt; de UDF tegen de doorsnee zwarte burger.

Laten we ons niet vergissen. De meerderheid van de zwarte bevolking wenst deze gewelddadige revolutie niet, die wil zijn kin-

deren naar school toe sturen om te leren, in plaats dat zij die scholen boycotten of afbranden. De meeste mensen hebben er geen belang bij bussen met stenen te bekogelen, benzinebommen rond te gooien want licht kan het alles bij eigen huis terecht komen waar meubels staan waarop nog afbetaald moet worden. De doorsnee Zoeloe-man heeft geen belang bij stakingen, want dan verliest hij zijn inkomsten. Wie werk heeft, doet zijn best het te houden in deze tijd van werkloosheid. Maar intimidatie in een samenleving waar het recht van de sterkste geldt, kan ver gaan. Met zovele

Zoeloes al heb ik gepraat. Maar ik heb er nog nooit één ontmoet die een bloedige revolutie wil in de trant van de onlusten die we nu beleven. Ik heb al vele grieven gehoord (ik kom daar nog op terug) maar deze weg, daarvoor deinst men terug. Wel heb ik – meer dan eens – het verwijt gehoord dat de politie harder moet slaan om de rust te herstellen.

Nederland roept dikwijls ach en wee over die ellendige politie van Zuid-Afrika (en er zijn gekke dingen gebeurd), maar hier hoor ik vaak uit zwarte monden: treed krachtiger op.

Ik denk dat Bisschop Tutu een regelmatige gast is in de Europese huiskamers, maar zou Bisschop Mokoena daar ook op het t.v.-scherm verschijnen? Deze kerkelijke leider, die waarschijnlijk namens heel wat meer mensen spreekt, zei deze week: we verwelkomen de noodtoestand, want we zijn bezorgd over de plundering van winkels en het afbranden van scholen. Laat de

Een greep uit het recente nummer van

Kerknieuws

(opgericht door W.C.F. Scheeps)

DOMKERK

weer in gebruik voor eredienst

DR. M. F. G. PARMENTIER

Het gaat erom de waarheid in de ander te herkennen

SCHETS „SAMEN OP WEG” over de periode van 1949-1986

TWEDE PROMOTIE

dr. W. J. Ouweneel

Bel voor een GRATIS proefabonnement tot maart a.s. naar

Vijlbrief

Haarlem 023-249041

politie maar ferm optreden, maar onderscheiden tussen werkelijke oproermakers, en de meelopers en de geïntimideerden. Het helpt niet om die op te pakken en de werkelijke ridders te laten gaan. En laten de mensen maar weten – zo zei hij – dat de Zuidafrikaanse Raad van Kerken maar een minderheid vertegenwoordigt.

Vandaar ook dat toen het hier in Natal echt te gek werd, Inkatha optrad. Dat is de cultuurorganisatie van de Zoeloes onder leiding van Chief Mangosuthu Buthelezi. Deze beweging, die ook verandering wil en niet zal rusten eer het zover is, wil dit geweld niet. En had met een paar dagen duizenden leden, allen Zoeloes, op de been die in de lokaties patrouilleerden en rust terug brachten. En waarom lukt het Inkatha heel wat beter dan de politie om de rust bij ons in Natal terug te brengen? Dat is een zaak van getallen; de helft van de manlijke bevolking in de steden behoort aan Inkatha, maar dat is het toch niet alleen. Een door blanken geleide politiemacht wordt wel verwelkomd om wet en orde te herstellen, maar roept tegelijk ook weerstanden op bij velen in ons door rassengevoeligheid verdeelde land. Ik denk dat velen de politie wel verwelkomen maar het toch ook een goede grap vinden mee te doen tegen de politie die immers zo hatelijk kan optreden wanneer het om paswetten gaat en zo vele andere regels en voorschriften.

Verschillende motieven

Waarom elke keer die opstootjes die soms in veldslagen ont-aarden? Dat ligt heel wat ingewikkelder dan men in West-Europa denkt.

Gerechtigde grieven zijn er heel wat: gebrekkige behuizing in de steden, de oude knelpunten van het apartheidsbeleid, het instromingsbeheer naar de steden, de ongelijke kansen wat het onderwijs betreft, de grote werkloosheid met name in Oost-Kaapland waar de auto-industrie gecentraliseerd is en waar ook de meeste onlusten voorkomen. Meer dan 50% van de mannen heeft daar geen werk. En een zwakke economie treft de half- of ongeschoolde zwarte het eerst. Wat een drukkende uitzichtloosheid! Veel blanken hebben geen flauw benul van de treurige omstandigheden waarin zoveel zwarten moeten leven.

Er is ook dom onbegrip verantwoordelijk voor ontevredenheid! Velen – vooral onder de jeugd – vergapen zich aan de blanke wereld en wensen net zulke huizen, banen en auto's. Maar wil-

len daar niet komen via de lange omweg van vele jaren school-onderwijs en hard werken. Men wil het als een present! Elke avond worstel ik met de zwarte kinderen van ons internaat op de zendingspost. Het gewone levenspatroon van enkele uren huiswerk maken per dag, zoals de blanke wereld dat kent, is iets vreemds. Daar wil men niet aan. Maar de verwachtingen zijn hoog gestemd: straks goed betaalde functies. Dat is de tragiek van een Derde-Wereldmentaliteit en Eerste-Wereldverwachtingen.

Behalve onbegrip – en we laten het evenzo grote blanke onbegrip buiten beschouwing – is er het verlamdend gevoel van onmacht. Wat kun je er aan doen? Het helpt allemaal zo weinig! Er is weinig werk. We gaan met duizenden naar school, we worden steeds meer in aantallen en puilen onze huizen uit. Het helpt toch allemaal niet en toe maar, je krijgt niet altijd de kans een bus te bekogelen en een winkel te plunderen. En wat objectiever bekeken: een Derde-Wereld-geboorteaanwas, een Eerste-Wereld-medische verzorging, we worden ijlings overstelpend velen in aantal in een economie die steeds minder mogelijkheden verschaft, wat kun je dan van de toekomst verwachten?

Er is nog iets dat meespeelt, dat hebben we aan Europa te danken. En dat is het „anti-establishment gevoel” dat zich tegen alle gezag en orde, en gekke patronen verzet. Uit de verte krijg ik de indruk dat dit levensgevoel in het Westen over zijn hoogtepunt heen is, maar hier komen we altijd wat achteraan.

De discussie over kernbewapening begint hier nu wat van de grond te komen, de t.v. begint homoseksualiteit aan de orde te stellen, en zo zijn we hier ook wat laat met ons anti-establishment gevoel. Het zit op de met name Engelssprekende universiteiten ook in de lucht en het gaat de verstedelijkte zwarte jeugd ook niet voorbij.

Verder moet het woord „zonde” er nu toch echt wel bij. Zonde als verzet tegen de gewone orde van God om als gezinnen onze maatschappij te vormen. Hoeveel gewone gezinnen tref je in de zwarte samenleving aan? Ontstellend weinig! Hoeveel duizenden kinderen die nooit een vader gekend hebben. Het is al haast een gewoon patroon aan het worden dat moeder werkt, vader ergens is – onbekend, of bij een andere vrouw – en een grootvader of grootmoeder de kinderen verzorgt en groot-

brengt. Ik weet wel dat hiervoor ook maatschappelijke oorzaken aan te wijzen zijn, maar daarnaast is het ook een ordinair leven naar het vlees, een leven van ontucht. En Gods wetten worden niet ongestraft overtreden! Hoeveel jongens en meisjes vind je niet die nooit een ouderlijke discipline hebben ondervonden, voor wie een vaderlijke hand vreemd is. We zien het hier op de zendingspost om ons heen. Het zijn de boosdoeners van morgen. Deze tuchteloosheid heeft alles met de onlusten te maken! Uit een onderzoek van t.v.-uitzendingen is komen vast te staan, dat de gemiddelde leeftijd van scharen onruststokers tussen 14 en 15 jaar ligt. Het is niet ongebruikelijk om in de leeftijdsgroep van 9-14 jaar veel jongens te vinden die auto's in brand steken en winkels plunderen.

Een goedgeleide revolutionaire beweging, hoe klein ook, kan in een dergelijke samenleving heel wat mensen op de been brengen die uiteindelijk worden ingespannen voor iets dat ze nooit bedoelden.

Vóór-christelijke samenleving en Evangelie

Het Evangelie doet iets aan het volk, ook al beseft een volk niet dat wat het verkregen heeft aan waarden, aan het Evangelie te danken is. In veel van het Westerse denkklimaat proef je nog resten van het Evangelie, ook bij hen die het radicaal verwerpen. Het Evangelie heeft respect voor het leven geleerd, iets van naastenliefde nagelaten en medelijden met het zwakkere. Maar evenzo mis je die sporen van Evangelieverkondiging in een samenleving, die maar gedeeltelijk of nog slechts oppervlakkig onder beademing van dat Woord geweest is.

Bij Nederlandse onlusten in Amsterdam werden tramrails losgerukt en ruiten ingegooid. Maar de zwarte samenleving is veel rauwer. Ik merk het dagelijks waar ik woon. Er is weinig eerbied voor het leven. Onlusten hier in zwarte woonbuurten zijn veel bloediger dan die in Amsterdam. Gebouwen worden in brand gestoken, huizen met benzinebommen bestookt, winkels leeggeplunderd, mensen afgeslacht, de keel doorgesneden of verbrand. Dat werkt weer polariserend naar de blanken toe, die dat aanzien en zeggen: zie je wel, het zijn toch wilden, maar die zelf weer niet inzien dat de andere waarden in hun eigen leven geen inherent bezit zijn maar geschonken door het Evangelie.

In zulke bloedige, wrede onlus-

ten, waar het recht van de sterkste geldt, is een gummistok flauw spul. Ik pleit niet voor politie-optreden dat moord met moord vergeldt, maar vraag wel dat men in West-Europa hardhandig politie-optreden niet moet meten aan Amsterdamse onlusten. Wij leven hier in een andere wereld. En, nogmaals, hoe dikwijls heb ik zwarten al horen klagen over te slap politie-optreden.

Ik denk wel eens dat het probleem Zuid-Afrika te groot is voor deze aarde. Dat het teveel voor het menselijke vermogen is om met verschillende volken vreedzaam in één staatsbestel samen te leven. Als dat in het Westen al nauwelijks lukt, waarom dan hier wel, waar het probleem op vergrote schaal voorkomt?

Toch moeten we doen wat we kunnen. Er zal nog veel moeten veranderen. Niet alleen wat wetten betreft, maar wat onbegrip, wantrouwen, onkunde en trots aangaat naar alle kanten toe. Eigenlijk kan alleen uit de verzoening die van het Evangelie tot ons komt, iets wezenlijks verwacht worden. Maar ook Christenen vandaag verwachten het dikwijls van politieke oplossingen. Toch hebben zij die wezenlijke oplossing in handen.

Laten wij elk in ons mini-wereldje, door nauwelijks iemand opgemerkt, maar verder gaan met het Evangelie van onze Heer. Dan lossen we op zeer kleine schaal hier en daar een rassenprobleempje op. En dat is al iets. Zending is toch nog zo gek niet.

J. Vonkeman

Augustus 1985
Natal, Zuid-Afrika

Redactie ontving

Euthanasie; Wat staat er op het spel? door drs M. Dieperink e.a.; 15 blz., f 1,95; uitg. Stark, Texel, Postbus 302, Oosterend.

J. Moes, Onderweg; Jij, in ontmoeting met jezelf en de ander (deel 2); een serie werkmateriaal voor huiscatechisatie bewerkt voor catechisanten van 16-18 jr. 120 blz., f 11,75; uitg. Filippus, Arnhem.

J. Kamphuis, Uit verlies winst; het beeld van God en het komende Koninkrijk; Rede gehouden ter gelegenheid van de dies natalis der Theologische Hogeschool van de Geref. Kerken in Nederland; 67 blz., f 12,50; De Vuurbaak, Barneveld.

Het Liedboek

Lied 331

Dit Lied is een vrije bewerking van de Geloofsbelijdenis van Nicea, oorspronkelijk van Luther's hand. Of het zijn bedoeling is geweest dit lied als geloofsbelijdenis te gebruiken is zeer de vraag. „Het gebruik als Credo nam in de praktijk echter al spoedig de overhand en dat is zo gebleven, ook buiten de eredienst b.v. bij begrafenissen.” (Comp. p. 760). „In de eerste strofe is de typische opvatting van Luther over Gods scheppend handelen zoveel mogelijk gerespecteerd. De schepping is niet een daad in de aanvang, maar vertoont zich elke dag in licht en leven en is blijvend werkzaam.” (Comp. p. 761). In strofe 2 wordt o.i. het accent verkeerd gelegd wanneer gesproken wordt van Maria die geloofde. Strofe 3 vertoont bijzonder aan 't eind een enigszins vreemde afsluiting: „na deez' ellende ons bereid een leven in de eeuwigheid”.

Deze bewerking van de geloofsbelijdenis achten we vanwege de verschillende toevoegingen niet geslaagd. „Wat de melodie betreft: ze gaat terug op een voor-reformatorische zangwijs.” Ze is niet eenvoudig en vereist derhalve nogal enige oefening. Tekst: 1; melodie: 2 (vanwege de moeilijkheid).

Lied 332

Hoewel dit Lied oorspronkelijk als wiegelied was bedoeld, „is bij nader inzien de polemische strekking met het oog op de principiële verachters van de kinderdoop, de Mennonieten, opmerkelijk. De dichter heeft in zijn ambtelijk werk veelvuldig hiermee te maken gehad.” (Comp. p. 763).

De eerste 3 strofen vormen de aanhef, ontleend aan Marcus 10:13-16 en is vrijmoedig op de doop betrokken. Daarna volgt de bede om bescherming en geleide van het kind.

De in ons land onbekende melodie betekent wel een aanwinst voor de gemeentezang.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 333

Al diende bij de opzet voor het maken van dit Lied de kinderdoop niet direkt als uitgangspunt, dit neemt niet weg dat de inhoud zich daarbij toch goed aanpast, waar deze spreekt van de verantwoordelijkheid van de ouders voor de opvoeding van hun kinderen. Daarom dragen ze hen op aan Gods vaderlijke

DOOR LITURGISCHE WERKGROEP EINDHOVEN

zorg en bidden ze om wijsheid en kracht om hen te brengen tot de kennis van Zijn barmhartigheid in Christus.

„De zangwijs vraagt een doorgaande beweging en is, met de woorden van de componiste: „behaaglijk zingbaar”.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 334

In dit Dooplied wordt de nadruk gelegd op het discipelschap. Het zijn vooral de ouders die met de gemeente samen spreken en bidden. In strofe 4 nemen zij, „in een snelle opeenvolging van toespelingen, de beelden uit een aantal van Jezus' gelijkenissen in hun gebed op.” We menen bezwaar te moeten maken tegen de 3e regel van strofe 5: „wordt als offer U bereid”. Deze strofe zou dan ook beter kunnen vervallen, al verdwijnt daarmee dan ook helaas de afsluiting: „Schrijf de naam door ons gegeven in het levensboek ten leven”.

De melodie is dezelfde als die van Lied 328.

Tekst (m.u.v. strofe 5): 3; melodie: 3.

Lied 335

Dit Lied is „duidelijker een dooplied dan het drietal dat in het Liedboek hieraan voorafgaat. In strofe 4 klinkt de belijdenis dat de oude mens moet sterven (zie Ef. 4:22-24), dat de dopelingen nieuwe namen zullen krijgen (strofe 5), terwijl in strofe 6 de doop wordt uitgelegd als begraven en herrezen.” (Comp. p. 767). De dichter geeft verder zelf de aanwijzing om de strofen 1 t/m 5 vóór de eigenlijke doopsbediening en de strofen 6 t/m 9 er na te zingen.

Een slotopmerking: de uitdrukking: „hier zijn wij dan” (strofe 2) en: „er is gedoopt” (strofe 9) zijn o.i. minder fraai te noemen. De aantrekkelijke melodie is reeds vermeld bij Lied 322.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 336

Dit Lied is van dezelfde hand als het voorgaande. Uitgangspunt is hier Marcus 10:14: „Laat de kinderen tot mij komen” en nu zijn het niet zozeer de ouders als wel de gemeente, die om hen heen staat, aan wie het gebed in

de mond wordt gelegd: „Wil Gij hun Heer en Herder wezen”. Maar behalve een gebed om de Heilige Geest is het lied ook een belijdenis omtrent het heilige teken der beloften van God, o.m. in strofe 2: Uw Naam op ieders voorhoofd en in strofe 3: „In Uw handpalmen gegraveerd”. (Comp. p. 768).

De melodie is goed. „Een rustig tempo. De gemeente moet flink meezingen en niet „kijkend-luisteren”, maar „zingend kijken”, aldus de componist. Een goed alternatief voor deze melodie is die van Psalm 140.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 337

We hebben in dit Lied te maken met een dooplied „dat de doop bezingt bijna op de manier van een leerdicht, een gezongen formulier. Maar dan lerend zoals de Torah onderwijst: in gelijkenis en beeldspraak vertellende. Achtereenvolgens worden vermeld de zondvloed, de Roze Zee, de Jordaan, zoals ze ook voorkomen in het aloude dooplied van Luther. Kinderen verstaan best de beeldende taal van zo'n gezang, mits ze bij verhalen, gelijkenissen, Gods eigen literatuur worden grootgebracht en niet bij bleke abstractie.” (Comp. p. 769). Toch rijst o.i. wel de vraag of de dichterlijke taal op enkele punten geen moeilijkheden zou kunnen opleveren. Enige toelichting lijkt ons wel gewenst om voldoende verstaanbaar te zijn, b.v. in strofe 2: „tenzij de duif die nederdaalt ons uit den hoge vrede haalt.”. De melodie is dezelfde als die van Lied 239.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 338

De tekst van dit Lied herinnert duidelijk aan het gebed van het Doopsformulier: „Noach, die in de ark gered werd uit de wateren des doods, Israël, dat droog-

voets door de, Farao verzwelgende, Rode Zee heentrok, zij kondigen in de eerste strofen beiden de doop aan, waardoor het leven uit de dood opstaat. Tussen deze en de aan de doop gewijde strofen 4 tot 7, staat nog als verbinding strofe 3: de doop van Jezus in de Jordaan.” (Comp. p. 770).

T.a.v. de melodie merkt de componiste op: „de melodie gaat hier schijnbaar geheel haar eigen weg, maar wie alle coupletten doorleest in het ritme ervan, zal ontdekken dat toch wel degelijk woorden en melodie dezelfde accenten hebben.”.

Mogelijk ligt hierin de aanwijzing waardoor de melodie een erg sterk geconstrueerd karakter draagt en moeilijk zingbaar is, zodat een goede oefening vooraf noodzakelijk is.

Tekst: 3; melodie: 2.

A. t.a.v. de tekst der liederen:

het cijfer 1
bij niet voluit Schriftuurlijke tekst, b.v. vanwege het humanistisch karakter of door een sterke piëtistische inslag;

het cijfer 2
bij een weliswaar Schriftuurlijke, maar niet direct begrijpelijke, en aanspreekbare tekst;

het cijfer 3
als de tekst volkomen Schriftuurlijk en zonder meer verstaanbaar is.

B. t.a.v. de melodie der liederen:

het cijfer 1
voor een niet-aanvaardbare melodie;

het cijfer 2
voor een onbekende melodie die na enige oefening, eventueel met behulp van een koor, door de gemeente wel te zingen is en voorts ook voor een melodie die niet bepaald tot „de beste” behoort;

het cijfer 3
voor „een goede” melodie, geschikt voor de gemeentezang.

Boekbespreking

„Tussen verlangen en werkelijkheid”

– Opstellen over de waardigheid van mensen met een verstandelijke handicap – (213 blz.)

Redactie: J. Stolk en M. J. A. Egberts.

Uitgave: Boom, Meppel.

Prijs: f 29,50.

Onlangs werd er in 'Opbouw' geschreven over euthanasie en zwakzinnigheid. Twee publikaties die in dat artikel werden genoemd (van de hand van drs Musschenga en dr Arts) zijn op-

genomen in de bundel „Tussen verlangen en werkelijkheid”, die vorig jaar bij uitgeverij Boom in Meppel verscheen. Deze bundel bevat echter meer opstellen daarom is het goed om aan het boek nog wat meer aandacht te schenken.

„Tussen verlangen en werkelijkheid” bevat 11 opstellen. Het boek werd samengesteld door dr J. Stolk en drs M. J. A. Egberts, die beiden werkzaam zijn op de afdeling speciale pedagogiek aan de Vrije Universiteit. De meeste auteurs in deze bundel zijn afkomstig van dezelfde universiteit. Zeven artikelen beschrijven pedagogische onderwerpen.

In de bundel komt het spanningsveld tussen hoop en wanhoop, tussen verlangen en vaak harde werkelijkheid in bijna ieder artikel naar voren. Dat is één van de grootste verdiensten van het boek. Er wordt niet „sprookjesachtig” over de zwakzinnige, zijn ouders of zijn opvoeders geschreven, tóch wordt gesteld dat de zwakzinnige – ondanks zijn handicaps – rechten heeft: recht op verzorging, op acceptatie, op liefde, op juridische bescherming en mondigheid.

Het is deze balans, deze voortdurende tweestrijd, die vaak gemist wordt in de literatuur over zwakzinnige mensen. Of er wordt geschreven in termen van het 'defekt' (wat de zwakzinnige niet kan), of de verstandelijk gehandicapte wordt (bijna) heilig verklaard.

Het meest intrigerende komt naar mijn mening deze tweestrijd naar voren in het eerste artikel, geschreven door (redacteur) Stolk. Dit artikel heeft een diepe indruk op mij gemaakt, zowel vanwege de theoretische onderbouwing als vanwege de warme betrokkenheid van de auteur bij ouders en hun zwakzinnige kind.

Een andere verdienste van het boek is dat het niet alleen van achter het bureau werd geschre-

ven. De (theoretische) kwaliteit van de artikelen ligt op een hoog peil, maar er worden ook praktijksituaties beschreven. Zo heeft Egberts een aantal dagen op een leefgroep met diepzwakzinnige kinderen doorgebracht, mensen met een heel broos bestaan, die dagelijks voor hun leven moeten vechten.

Ook positief in deze bundel acht ik het feit dat er niet gemakkelijk met een beschuldigende vinger naar de ouders wordt gewezen, maar dat er (op niet-moraliserende wijze) aandacht wordt gevraagd voor de buitengewoon moeilijke opdracht die ouders van verstandelijk gehandicapte kinderen hebben gekregen. In het boek ook aandacht voor de woonsituatie van zwakzinnige mensen. Dr K. Abrahams-van der Korst gaat in op de leefsituatie binnen de zwakzinnigen-inrichting. Er is tegenwoordig veel kritiek op deze (veelal massale) voorzieningen; de schrijfster konkludeert echter dat ook daar menswaardig leven mogelijk is, mits (o.a.) het teveel opgelegde groepsleven kan worden doorbroken. Van Zijderveld schrijft dat een tehuis een goede voedingsbodem kan bieden voor de opbloei van liefdesrelaties tussen zwakzinnigen. De gevolgen van de „seksuele revolutie” gaan ook aan deze zorg niet

voorbij; Van Zijderveld beschrijft voor- en nadelen. Overigens zullen veel lezers van 'Opbouw' – denkend over de konsekwenties van dit artikel – wel hun bedenkingen en bezwaren hebben.

Interessant is het historische artikel van Jak over ds C. E. van Koetsveld, een predikant die in de vorige eeuw veel heeft gedaan voor zwakzinnige mensen. De problemen die Jak beschrijft (via de boeken en aantekeningen van Van Koetsveld) zijn overigens in onze tijd soms ook nog aktueel.

Ds C. P. van Andel schrijft vanuit de Bijbels-antropologische gezichtshoek over de plaats van de zwakzinnige. Bij zijn Bijbels-antropologische overwegingen heb ik mijn bedenkingen; wel ben ik het met Van Andel eens dat God bijzondere aandacht vraagt voor het bedreigende en kwetsbare leven.

De konsekwenties die deze predikant aangeeft naar 'het leven in de gemeente van Christus' kan ik – op twee kritiepunten na – onderschrijven. Enerzijds vind ik zijn voorstel om (b.v.) ieder kwartaal de hoofddienst op de aanwezigheid van verstandelijk gehandicapten af te stemmen wat mager (kan men niet proberen veel vaker, maar dan geïntegreerd in de kerkdienst, proberen om kinderen, maar ook verstandelijk gehandicapten, aan te spreken?). Anderzijds zijn de suggesties van deze predikant ook weer te hoog gegrepen: voor dieperzwakzinnigen en verstandelijk gehandicapten die in hun gedrag moeilijk te hanteren zijn lijken mij zijn ideeën geen haalbare kaart.

Het laatste artikel in de bundel is geschreven door een jurist: mr C. Blankman. Hij heeft een helder artikel geschreven, waarin o.a. de onder curatele-stelling aan de orde komt. Zijn konklusie is dat de mondigheid van geestelijk gehandicapten in het Nederlandse rechtstelsel nog nauwelijks is doorgedrongen.

„Tussen verlangen en werkelijkheid” is een op goed niveau geschreven boek, dat een genuanceerd beeld weet te schetsen over de zwakzinnige en de zorg om hem heen. Binnen de bundel is soms sprake van een wat tegenstrijdig standpunt, maar als rode draad valt steeds weer de 'menswaardigheid' van geestelijk gehandicapten te beluisteren.

Ik kan U het boek van harte aanbevelen.

H. Algra, Den Helder

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.
Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen.
Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementenprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar.
Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Hoenderkopershoek 8,
3981 TE Bunnik.
Tel. 03405-61447.

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk Den Helder

Op zondag 23 februari a.s. worden de kerkdiensten op een afwijkende plaats en 's middags ook op een andere tijd gehouden.

Plaats: Aula van de Wilhelmina-Mavo aan de Middenweg (verbindingsweg vanaf het station richting Nieuw Den Helder) – hoek Sportlaan.

De ingang van de aula is aan de Sportlaan.

Tijd: 's morgens om 9.00 uur, middagdienst om 14.30 uur.

In de middagdienst hoopt ds W. Smouter uit Rijswijk voor te gaan.

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk

Dezer dagen ontvingen wij het jaarverslag 1985, samengesteld door de nieuwe voorzitter ds J. A. de Vries.

Afgezien van de opvolging van Mr C. W. Bakker, die het voorzitterschap van 1972 af met grote inzet en deskundigheid heeft bekleed, hebben verschillende mutaties in het bestuur plaatsgevonden en zijn ook veranderingen te melden in de medewerkers sfeer.

Van deze gelegenheid werd gebruik gemaakt enige personeeluitbreiding in de uitvoerende sector te realiseren en door bepaalde interne maatregelen de

Terloops...

Houden van

*houden van kan niet omschreven,
trouwen met is vóóral geven,
samen leven
met elkaar.*

*samen zijn is een gekregen,
niet iets dat je zelf bedacht,
iets waarvan je, soms verlegen,
telkens weer iets nieuws
verwacht.*

*ja zeggen tegen elkaar op een
trouwdag
is meer dan het antwoord
geven op een vraag.*

*in dit ja is iets verborgen,
iets dat mee gaat,
niet tot morgen,
maar tot zolang 't God behaagt.*

*jullie ja-woord is beloven,
een belofte aan elkaar;
samen mag je het geloven:
Eén staat altijd voor je klaar.*

Nieuw leven

*Uit samenzijn van twee
geworden,
aan 't oog onttrokken en
verborgen,
nieuw leven groeit in 't donker
voort.*

*Eens komt de dag van het
aanschouwen,
een mens van wie je echt kunt
houden,
een wonder waar je stil van
wordt.*

*Nieuw leven waar je voor mag
zorgen,
een nieuwe mens, een nieuwe
morgen,
met recht op liefde onverkort.*

Geboorte

*mensenwerk
door God geheiligd*

*een nieuwe mens
door God beveiligd*

P. C. van Wijk

kosten binnen de vastgestelde begrotingsgrenzen te houden. Deze uitbreidingen waren nodig door een toenemend beroep door de kerken op de Stichting om hulp te bieden in gevallen van gezinsmoeilijkheden, huwelijksproblemen, echtscheidingskwes-ties, jong-volwassenenproblema-tiek, seksuele problemen, versla-ving, weggelopen jongeren, rouwverwerking, ouderdoms-depressie e.d.

Wat de nieuwe werkactiviteiten betreft, valt te vermelden dat de in Oegsgeest gestarte oudercur-sus aan een wezenlijke behoefte voldoet.

Het contact van de Stichting met de kerken blijft onontbeerlijk en ook over dit jaar bleek de be-langsstelling voor dit werk groot, door het beleggen van gemeente-avonden, waarin de betekenis en de noodzaak van het werk van de Stichting werd uiteengezet.

Moge dit voluit diaconale werk ook in de toekomst onder de ze-gen des HEEREN zich blijven verheugen in een brede belang-stelling van onze kerken.

Uit breder kring

Herverschijning „Bezinning”

Van het chr. onderwijsblad „Be-zinning”, dat zich ten doel stelt vanuit een bijbelse visie infor-matie te geven over actuele ont-wikkelingen in het christelijk onderwijs, verscheen een eerste nummer in de nieuwe opzet. Dat houdt in dat „Bezinning” zich in het bijzonder zal richten op de vakgebieden in het leer-gebied „mens en maatschappij”, zowel in het voortgezet- als in het basisonderwijs. In „Bezinning” worden rubrie-ken opgenomen voor de vakge-bieden aardrijkskunde, geschie-den, maatschappijleer, gods-dienstonderwijs, gezond gedrag, geestelijke stromingen, intercul-tureel onderwijs en vredesonder-wijs.

De meeste van deze rubrieken zullen verzorgd worden door werkgroepen bestaande uit doc-enten uit het christelijk basis-on voortgezet onderwijs.

In de rubrieken komen o.a. aan de orde: beoordeling van school-boeken t.a.v. de bruikbaarheid ervan voor het christelijk onder-wijs, aanvullend lesmateriaal t.a.v. punten waarop leerboeken tekortschieten vanuit het oog-punt van de christelijke identi-teit. Verder wordt ingegaan op nieuwe ontwikkelingen in de verschillende vakgebieden.

In „Bezinning” zullen ook de

rubriecken Algemeen en Pers-schouw opgenomen worden. In de eerste rubriek zal ingegaan worden op zaken betreffende de identiteit van het christelijk on-derwijs. In de persschouw zal aandacht gegeven worden aan belangrijke artikelen uit chris-telijke onderwijsbladen.

De redactie van „Bezinning” acht het van groot belang om actuele informatie en documen-tatie te geven vanuit een bijbelse visie, teneinde in het christelijk onderwijs op verantwoorde wij-ze in te haken op de vele ver-anderingen die zich voltrekken in het onderwijs, die ook de identiteit van het christelijk on-derwijs raken.

T.a.v. het streven in de plannen voor het voortgezet basisonder-wijs (vbao) wil de redactie be-zinning bevorderen op de mo-gelijkheden om de bestaande vakken zoveel mogelijk een eigen karakter te laten behou-den in het nieuwe leergebied Mens en Maatschappij.

Belangstellenden kunnen een proefnummer van „Bezinning” aanvragen door f 1,50 over te maken op girorekening 2974537 t.n.v. Administratie „Bezinning” te Groningen.

„Bezinning” richt zich op mee-levende ouders, leden van mede-zeggenschapsraden en bestuurs-leden uit het christelijk onder-wijs.

Uitwisselingskamp voor jon-geren uit het Midden-Oosten en voor jongeren uit Europa

Dit jaar zal de Morgenlandzen-ding een uitwisselingskamp voor jongeren organiseren. In Ede, van 1-22 augustus 1986.

Een ontmoeting voor jongeren als een antwoord op een soort-gelijke ontmoeting, die in 1984 in Syrië plaats vond.

In het Midden-Oosten leven christen-jongeren zeer geïso-leerd, temidden van een moslim meerderheid. Christen-jongeren in Europa leven in totaal andere omstandigheden, met andere vragen.

Een ontmoeting is belangrijk: om elkaar te bemoedigen en om van elkaar te leren.

Voor deelname aan dit kamp zijn de volgende voorwaarden ver-eist: 12 beheersen van de En-

gelse taal, tussen 18 en 24 jaar oud zijn, bereid zijn om tijdens dit kamp een zomerschool (twee dagen), uitgaande van de Stich-ting Evangelie en moslims, bij te wonen.

Het thema van dit kamp is: „Le-den van hetzelfde lichaam”.

Ter dekking van de kosten van dit kamp is er voor jongeren uit Europa een deelnemersprijs van f 300,-.

Er kunnen uit Nederland 8 jon-geren zich inschrijven. Uit

Frankrijk 6 en uit Zwitserland 6. Uit Syrië komen 10 deelnemers (Armeniërs), 7 jongeren zijn af-komstig uit de Arabische kerk, terwijl er ook 3 jongeren afkom-stig zijn uit de niet-protestantse kerken uit dat gebied.

Jongeren, die belangstelling heb-ben voor dit uitwisselingskamp kunnen inlichtingen vragen en zich aanmelden bij: Herman Takken, Spechtenkamp 124, 3607 KG Maarsenbroek, telef. 03465-69378.

Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede met God door onzen Here Jezus Christus. Rom. 5:1.

In vol vertrouwen op zijn Hemelse Vader nam de HEERE na een korte, ernstige ziekte, op de leeftijd van 75 jaar, tot Zich onze zeer geliefde Vader en Opa

Alle Veltman

sinds 27 april 1982 weduwnaar van Willemina Lubeca Welmers.

H. J. NIES-VELTMAN
M. D. NIES

H. VELTMAN
J. G. H. VELTMAN-SIX
Alle, Heleen en Marinus
Wilna, Arjan

F. VELTMAN
A. VELTMAN-NIES
S. VELTMAN

7 februari 1986

3e Ebbingestraat 17, 8261 VP Kampen

Correspondentieadres Vloedijk 138, 8261 GK Kampen.

De begrafenis heeft plaatsgevonden op de Nieuwe Algemene Begraafplaats te Kampen.

- Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur ter drukkerij zijn.
- Advertenties met een foto of tekening 1 week voor verschijning van dit blad!

Te koop gevraagd

Wie kan mij helpen aan het boek van Prof. Dr A. Th. van Deursen *Bavianen en slijkgeuzen*.

Reakties aan: W. Borgdorff, Emmalaan 11, 3941 DJ Doorn, tel. 03430-12154.

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD !

Opbouw-uitgaven

Sinds enige tijd is de brochure „De plaats van de vrouw in de gemeente”, tweede druk, uitverkocht. Inmiddels is de **derde druk** gereed gekomen, zodat de brochure weer verkrijgbaar is. Ook zijn nog leverbaar: ds M. R. v. d. Berg, Jeremia, en drs P. J. van Kampen. Anthroposofie. Voor het bestellen van deze uitgaven kunt u gebruik maken van onderstaande antwoordstrook.

ANTWOORDKAART

Gaarne ontvang ik:

- ex. „De plaats van de vrouw in de gemeente” à f 4,50.
..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij bijbelstudie) à f 10,—.
..... ex. Drs. P. J. van Kampen, Anthroposofie à f 3,50.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten.
De ingevulde bon in een open envelop te zenden naar: Administratie Opbouw, Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Aan onze adverteerders

Indien U voor het plaatsen van een advertentie ons een zgn. „print” toezendt, zijn wij genooddaakt om extra kosten in rekening te brengen voor het maken van een MAT LEESBAAR NEGATIEF. Mocht U ons direct een MAT LEESBAAR NEGATIEF kunnen leveren dan is ons dat zeer welkom en worden er geen extra kosten in rekening gebracht. De drukker